

Objevení Zákona (Den upálení mistra Jana Husa)

Původ materiálu

Alexandra Hauserová

Pořadí v lekci

63

Téma

Boží lid v dějinách opakovaně scházel (a schází) z cesty opravdového následování.

Ukazatelem na cestě je a má být Boží slovo.

Cíle

- Nejmladší děti by měly zaslechnout o nebezpečí sejítí z pravé cesty, které se dotklo Božího lidu a ohrožuje i dnešní církev.
 - Mladší děti přemýšlejí, co všechno může být v kostele (sboru, církvi) potřeba opravovat a obnovovat.
 - Starší děti se mají s učitelkou/učitelem zamyslet nad Jóšiášovými a Husovými důrazy, jejich eventuální podobností nebo rozdílností.
-

Pro učitele

Poznámky k příběhu

- Jóšiášova vláda = pro biblické autory výjimečný okamžik dějin Božího lidu (srovnatelný s uzavřením smlouvy s Abrahamem, exodem z Egypta nebo Božím slibem daným Davidovi).
- po staletích špatných činů a rozhodnutí náprava v podobě Jóšiášovy reformy (nebo pokusu o ni) — v očích autorů přivedení lidu ke spáse skrze dodržování Zákona.
- 622 př. Kr. Jóšiáš rozhodl o opravě domu Boha Izraele — při opravách došlo k nálezu knihy — obrovský dopad: zjištění, že tradiční Hospodinův kult v Judsku byl nesprávný (+ následný rozkaz shromáždit lid, slavnostní přísaha a gruntovní náboženská reforma).
- Nestačí opravovat Chrám, nutná je i náprava kultu a lidského postoje k Bohu vůbec.
- Jóšiáš vychvalován jako žádný jiný král (viz 2 Kr 23,25!)

- Kniha Zákona: dohady o tom, že by mohlo jít o původní znění knihy Deuteronomium (sepsaná asi v 7. stol. př. Kr. — za Jóšiášovy vlády nebo těsně před ní), ve své době považována za zákoník darovaný Mojžíšovi na hoře Sínaji.
- V. 13: *jít se poradit s Hospodinem* neznamena jít do chrámu — ale *dotázat se prorokyn? Chuldy* (v.13 — 20), jdou k ní všichni královi služebníci včetně velekněze.
- *Nezastupitelnost prorokyn?* spočívá ve zmocnění k aktuálnímu oslovení — jak to teď s králem a jeho lidem po generacích neposlušnosti je, nemůže říci náboženský profesionál (velekněz), ani sám Mojžíšův zákon, ale ona.
- Náboženská reforma, konaná na základě nálezů knihy Zákona = mýcení synkretismu (především modloslužebných obřadů), prastarých posvátných návrší, svatyní cizích božstev apod.
- Jóšiáš řešil jeden problém za druhým, včetně Jarobeámovy oltáře v Bét-elu — výsledek ale přesahuje pouhé oblasti Chrámu a kultu, jde o obnovu smlouvy s Hospodinem jako takové!
- Základní znaky biblického monoteismu: uctívání Boha Hospodina na jednom místě, celonárodní slavení hlavních svátků, řada zákonů (zasahujících oblasti sociální pomoci, spravedlnosti i osobní morálky).

Poznámky k Janu Husovi

- Byl římskokatolický kněz (!!!), excelentní kazatel a vysokoškolský pedagog (v letech 1409–1410 byl rektorem pražské univerzity).
- Kritizoval situaci církve, zejména její mravní úpadek, odpustky či jimi financované křížové výpravy (a s nimi konkrétní osobu papeže Jana XXIII.).
- Ve svém myšlení navazoval částečně na Johna Viklefa, anglického teologa a reformátora — to také bylo jedním z obvinění před kostnickým koncilem.
- Jeho myšlenkový odkaz byl po smrti mnohými využit i dezinterpretován (např. politiky komunistického režimu).
- Byl prohlášen za kacíře, postaven do klatby, exkomunikován, zbaven kněžství a následně upálen na hranici — klíčovou otázkou koncilu bylo však odstranění papežského schizmu.
- Pro koncil byl předem odsouzen — nebyla mu poskytnuta možnost se hájit (pouze odvolat), koncil proti němu vznášel i křivá obvinění a jeho texty částečně dezinterpretoval.
- Svůj zápas chápal jako zápas o věrnost pravdě — vlastně Pravdě, totiž Kristu (ve smyslu J 14,6: „Já jsem ta cesta, pravda i život. Nikdo nepřichází k Otci než skrze

mne.“), nechtěl spor o sebe jako osobu, ale o myšlenku a zarputile usiloval především o veřejné slyšení, proto pro něj nebylo možné na popud koncilu své učení odvolat, jakkoliv poslední formulace odvolání byly prý vůči Husovi vstřícné.

- Kardinálové Husovu smrt nechtěli, ale šlo jim o to, aby se bezvýhradně podrobil jejich autoritě.
- Husovo učení dalo vzniknout husitskému hnutí, české reformaci a úsilí o proměnu katolické církve.

Období

Památka upálení Mistra Jana Husa se slaví v liturgickém mezidobí, ovšem o letních prázdninách, v těsné blízkosti Dne slovanských věrozvěstů — pro většinu lidí je to spíše příležitost využít volno státního svátku. V roce 2015 jde však o 600. výročí dne Husova upálení, připravují se celocírkevní i lokální akce. Školní děti o Husovi obvykle už něco vědí ze školy, nabízí se možnost propojit to s životem ve sboru i biblickou zvěstí samou.

Úskalí

Text sám nehovoří o Jóšiášově reformě, je pouze její předzvěstí. Následující 23. kapitola, která ji podrobně popisuje, není jen pouhý záznam událostí, ale pečlivě sepsané vyprávění s odkazy na velké momenty izraelských dějin — je ale obtížné ji převyprávět dětem a zůstat religionisticky korektní.

Královo „obrácení“ neodvrátilo konečnou katastrofu. Do zvěsti prorokyně Chuldy se však promítá kající deuteronomistický pohled redaktorů z doby babylonského zajetí: to, co se nám přihodilo (vyvrácení Jeruzaléma, ztráta samostatnosti, pád království) je důsledek našeho odpadnutí od Hospodina. A za Jóšijáše vlastně byl milostí Boží oddálen tento konec, námi vyprovokovaný a zaviněný.

Téma reforem (či reformace) v sobě nese nutnost poukázat na něco, co je „špatně“. Zároveň je třeba nevytvářet dětem černobílou obrázku biblických či církevních dějin a dělit na „my“ a „oni“. Tematizování Husovy postavy v sobě nese nebezpečí jeho glorifikace a zatracování jeho odpůrců — v rámci ekumenického dialogu je třeba velmi pečlivě volit slova a formulace.

Odkazy

K biblickému textu

Finkelstein, Israel — Silberman, Neil Asher. *Objevování Bible. Svatá Písma Izraele ve světle moderní archeologie*. Praha: Vyšehrad, 2010.

Stará zmluva. 2., Kniha Jozúova, Sudcovia, Rút, 1. kniha Samuelova, 2. kniha Samuelova, 1. kniha Královská, 2. kniha Královská. Bratislava : Cirkevné nakladateľstvo, 1971.

Hájek, Viktor — Hájek, Miloslav: *Biblická dějepisť*. Praha: Kalich, 1990.

Trusina, Jan: *Jóšijáš — král reformátor*. Dostupné z <http://goo.gl/OxbxnX>.

K Janu Husovi

Balcar, David — Gallus, Petr — Šorm, Zdeněk — Férová, Lydie: *Dvakrát mýš, jednou vší. Průvodce světem víry pro náctileté. Pracovní listy ke katechezi*. Praha: ČCE, 2012.

Rejchrt, Luděk. *Taková dlouhá cesta. Vyprávění z dějin české církve*. Praha: Kalich, 2010.

www.nase-reformace.cz — web informující o církevních výročích.

Pracovní listy

Šorm, Zdeněk: *Jošijáš — král reformátor*.

Dostupné z <http://goo.gl/uPbDk5>, <http://goo.gl/e7uSP7>.

Pro děti

Pro předškolní děti

Co musíme všichni udělat před jídlem? (Není jen jedna správná odpověď, nicméně musí zaznít mytí rukou!) Umýt si ruce! A jak? (...) Mýdlem! A proč? (...) Protože kdybychom si je nemyli nebo si je jen tak halabala opláchli vodou, mohl by nám do jídla z rukou skočit nějaký bacil a nakazit nás něčím ošklivým. Třeba žloutenkou a to je děsná otrava.

Někdy se ale stane, že si ruce neumyjeme nebo vynecháme to mýdlo, kdy třeba? (Může se stát, že zapomeneme, jsme na výletě, na prázdninách, atd.) Můžeme mít štěstí, nic se nestane, břicho nebolí, žádná nemoc na nás neskočí. Ale když to takhle budeme dělat často, mohlo by se stát, že třeba úplně zapomeneme, proč se vlastně ruce mýjí (mýdlem) umývat nebo dokonce že se musejí umývat. A to by byl malér. To by bylo úplně špatně.

Třeba si říkáte: to se přece nemůže stát, jenže když se dlouho něco nedělá nebo se to pokaždé odflákne a odbude, po čase se úplně zapomene, jak to vlastně bylo správně. Třeba, kdy a jak se mají mýt ruce.

A jako se může stát, že člověk zapomene správné mytí rukou, tak se může klíd'o píd'o stát, že zapomene, co se má a nemá dělat v kostele. No vážně! Jednou to takhle dost pozapomněli, bylo to za krále Jóšiáše. A to se vám děly věci! Tu a tam něco vynechali, tu a tam si lidi různě přimysleli novoty, něco, co se jim líbilo, tu a tam se něco nedělalo pořádně. Bylo to zkrátka úplně špatně. Naštěstí ale tehdy jeden člověk našel svitek, na kterém bylo napsáno, jak se to má dělat správně. Co je to svitek? *(Ukázat d?tem, jak vypadá, krátce vysv?tlit, že za Jóšiáše a ještě dlouho po n?m nebyly knížky.)* Král se polekal — to je nadělení! Ale byl moudrý a pustil se do nejroznějších oprav. To aby zase kostel vypadal jako kostel, aby se tam lidé modlili jenom k Pánu Bohu a ne k nějakým vílám nebo ochechulím a aby vůbec věděli, ke komu se modlí. To se ví, bylo to hodně práce. Ale král Jóšiáš věděl, že je to potřeba. Že tak jako člověk může chytnout škaredou nemoc, když si zapomene mýt ruce mýdlem, může to s ním špatně dopadnout, když zapomene, co do kostela patří a co ne.

Zkusíme si to taky připomenout, co se v kostele dělá a co ne a co do kostela nepatří.

(Povídejte si s d?tmi o tom, co se v kostele d?lá, co v kostele má být — m?žete použít pracovní list Zde?ka Šorma nebo vlastní obrázek. Nezapome?te p?edm?ty i ?innosti vysv?tlovat — nap?. v kostele se m?že hrát divadlo, t?eba p?i váno?ní h?e, ale musíme v?d?t, pro? se tam hraje. Nebo tam mohou být kv?tiny, ale nemusejí, není to pot?eba, atd.)

Pom?cky: kousek něčeho k snědku, co se musí jíst rukama, umyvadlo s vodou a mýdlem, svitek nebo jeho obrázek, obrázek kostela a různé předměty.

Pro mladší děti

Úvod: Vzpomenete si, kdy se u nás v kostele naposledy něco opravovalo? Co to bylo? (...) Každý dům potřebuje sem tam opravit, i kostel... Aby nespadl lidem na hlavu, aby v něm nebylo zima a vlhko, aby se v něm lidé cítili dobře, ale třeba taky aby bylo vidět, že nám na Pánu Bohu záleží, atd.

Jednou takhle po dlouhé době opravovali Hospodinův Chrám v Jeruzalémě. *(Ukázat obrázek Chrámu.)* Rozhodl o tom mladý král Jóšiáš: „Už je to zkrátka potřeba! Naposledy se něco opravovalo asi tak před 180 lety. To je tak dávno, že už to nikdo nepamatuje.“ A hned zavolal písaře: „Šáfane! Šáfane! No tak, kde ten člověk vězí?! Šáfane, koukej sebou hodit!“

„Ano, můj králi? Co ode mě žádáš? Co mám udělat?“

„Běž rovnou do Chrámu a nikde se necourej! Až tam dorazíš, najdi velekněze Chilkijáše, a vkaž mu: Dejte se do opravy chrámu. Použijte k tomu peníze, které lidé dávají do chrámové pokladny. Bude dost pro řemeslníky i na nákup materiálu, dříví a kamene.“

„Ano, prosím. A komu se to má vyúčtovat? Přímo Vašemu veličenstvu? Nebo snad Chilkijášovi?“

„Šáfane, Šáfane, ty jsi byl vždycky opatrný na peníze... Nic se vyúčtovávat nemusí, jde přece o Boží dům, tam nikdo krást nebude!“

Šáfan si to hezky rychle namířil do Chrámu a vyřídil vše, co měl. Začaly se dít věci! Takovouhle opravu skutečně nikdo v Jeruzalémě nepamatoval. Uprostřed všeho kopání a zvelebování se ale stalo něco, co nikdo nečekal. Šáfan utíkal od Chilkijáše ke králi, až se mu za patami prášilo.

„Veličenstvo! Veličenstvo!“ volal vzrušeně.

„Ano, Šáfane, copak se děje?“

„Chilkijáš mi předal tenhle svitek, eee, knihu, knihu Zákona, prý ji našli v Chrámu!“ *(Zamávat svitek, eventuáln? vysv?tlit rozdíl mezi svitekem a naší knihou.)*

„No a co v ní stojí? Čti!“

Šáfan jen stěží popadal dech, ale přece se hned dal do čtení. A jak četl a četl, krále Jóšiáše mrazilo v zádech a popadal ho čím dál větší strach. Když Šáfan zmlkl, král se ztěžka nadechl. Kniha Zákona, to nebyla nějaká sbírka zákonů, paragrafů a nařízení. Bylo to svědectví o Božím jednání s Izraelem. Tady bylo zachyceno všechno, co Hospodin pro svůj lid učinil, jak je vysvobodil z egyptského otroctví i z jiných nebezpečí, ale taky, co Bůh od svého lidu očekává, čím se má projevit jejich věrnost. Základem toho všeho byla smlouva, kterou Bůh s Izraelem uzavřel, závazek věrnosti z Boží i lidské strany. A bylo tam i varování: nebudou-li Bohu věrni, zle na to doplatí. Jóšiáš byl skutečně moudrý. Hned mu došlo, kolik uhodilo. Opravovat Chrám, to je hezká věc, ale to teď bude muset stranou. Je potřeba spíš zkusit opravit to, co je pokažené u lidí samotných. Co dělají špatně proti Bohu. Ale půjde to ještě vůbec? Jóšiáš namáhavě vstal a roztrhl své roucho. To aby všichni viděli, jak moc je situace vážná. Pak si dal zavolat Chilkijáše a s ním několik dalších, písaře i královské služebníky:

„Pánové, je s námi zle. A nejspíš ještě bude. Jděte k prorokyni Chuldě, ať nám poví, co na to říká Hospodin.“

A tak šli. Se svěřenou hlavou a se strachem, co uslyší. Chulda pro ně neměla zrovna povzbudivé zprávy: „Pokud jde o toto místo i o lidi, co tu žijí, Hospodin udělá skutečně to, co je psáno v knize Zákona — dopadne to s nimi špatně. Na co je Chrám a bohoslužby, když Pána Boha neposloucháte? Ale králi můžete vyřídit toto: protože bereš slova knihy Zákona vážně, protože sis vzal k srdci všechna varování a bylo ti líto, co vše je špatně, Hospodin se nad tebou slitoval. Všechna ta hrůza, co lid stihne pro jeho neposlušnost, nastane až po tvé smrti, Jóšiáš. Ty sám ji nezažiješ.“

To dá rozum, zpátky se šlo poselstvu ještě hůř. Kdo by chtěl vyřizovat takovouhle zprávu? Hlavou se jim honilo, co teď, co jen dělat?

Jóšiáš si to všechno vyslechl. Neradoval se nad tím, že on sám má být v suchu. Nepokrčil rameny a neřekl si, že už je všechno zbytečné. Rozhodl moudře: „Teď je potřeba využít času, který zbývá! Především dát do pořádku všechny neřády a vrátit se k Hospodinu a jeho smlouvě! Ať už se má stát cokoli, je potřeba zabrat! Jinak to s námi vezme krátký konec ještě rychleji.“

A začaly se zase dít věci. Jóšiáš nechal z Chrámu vyházet všechno, co tam nepatřilo, hleděl sebe i lidi kolem naučit, co kniha Zákona ukládala a usiloval o to, aby se změnilo i to, jak lidi Pána Boha ctí. A když nastal čas svátků, došlo i k tomu, že všechen lid — po mnohaleté přestávce — opět slavil hod beránka. „Hospodin, který vyvedl naše otce z Egypta, je náš Bůh, my jsme jeho lid a chceme mu zůstat věrni.“

Navazující rozhovor: a co my? Děláme všechno správně? Co by se dalo vylepšit? (Pokuste se s d?tmi mluvit nejen o technických v?cech, ale i o „vylepšování“ života sboru, bohoslužeb, atd.)

Pom?cky: obrázek Chrámu, svitek nebo jeho obrázek.

Pro starší děti

Přečtěte si společně biblický text i Husův medailon. Dovedli byste najít něco, co měli Jóšiáš a Hus společného? (např. nechali se vést Písmem svatým, šlo jim o nápravu s ohledem na Pána Boha, jejich konání přineslo větší účinek s odstupem času...)

Bylo by potřeba něco změnit i u nás ve sboru/kostele? (Pište návrhy na papír či tabuli, až úvahu uzavřete, zkuste se podívat, kolik z toho se týká vybavení kostela a kolik života sboru nebo bohoslužeb. Jako pomoc můžete použít i pracovní listy Zdeňka Šorma — viz *Odkazy*.)

Znáte základní hesla reformace? Co znamenají? (Sola scriptura — pouhým Písmem, sola fide — pouhou věrou, sola gratia — pouhou milostí, soli Deo gloria — samému Bohu sláva,

semper reformanda — [církev] trvale schopná reformy.)

Pomůcky: Pracovní listy ke katechezi (viz *Odkazy*), medailon M12 Jan Hus.

Přesah

Zapojte se s dětmi do příprav oslav husovského výročí.

Nápad na další aktivitu: připojte se k Husově pouti. Podrobnosti, podmínky i trasu najdete na www.husovapout.cz.

Liturgie

Písně

Svítá: 304 — *Spoj nás v jedno, Pane*; 166 — *Kristus je má síla*; 155 — *Když hynou stáda*; 297 — *Balada velkopáteční*

Evangelický zpěvník: 446 — *Moudrosti poklad z nebe*

Haleluja Amen: 106 — *Jezu Kriste, štědrý kněze* (BTS 76), 135 — *Navštiv nás, Kriste žádoucí* (BTS 90); 146 — *Mocný Bože, při Kristovu* (BTS 46)

Biblický text k zapamatování

Hospodine, ty jsi mój Bůh! Tebe budu vyvyšovat, vzdávat chválu tvému jménu, neboť činíš podivuhodné věci, tvé odvážné úradky jsou věrná pravda. (Iz 25,1)

Modlitba

Pane a Bože, děkujeme ti za všechny, kdo poslouchali a poslouchají tvé slovo. Prosíme tě, otevři nám uši i hlavy, abychom mu i my dovedli správný rozum a nechali se jím v životě vést. Amen.

Cílová skupina

[Školní](#)

[Předškolní](#)

Katechetické cykly

[Církevní rok](#)

Biblický odkaz (kat)

[2 Královská 22](#)